

Opinnäytetyö (AMK)

Musiikkipedagogi

Musiikkiterapeutti

2013

Esa-Pekka Kanniainen

TURUN VANKILAN MUSIIKKITOIMINTA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Musiikkipedagogi | Musiikkiterapeutti

Kesäkuu 2013 | Sivumäärä 33

Ohjaaja Hanna Hakomäki

Esa-Pekka Kanninen

TURUN VANKILAN MUSIIKKITOIMINTA

Tämä opinnäytetyö on laadullinen selvitys, joka käsittelee Turun vankilan musiikkitoimintaa. Turun huipputurvallinen vankila aloitti toimintansa Saramäessä vuonna 2007, ja vankilan perustamisen yhteydessä perustettiin myös musiikin ohjaajan virka. Kerron musiikin ohjaajan viran työkuvesta, joka jakautuu viiteen eri tehtäväkenttään: musiikinopetus, musiikkiterapia, kirkollinen musiikki, yhteisömusiikki ja muu kuntouttava ohjelmatoiminta. Valotan myös musiikkitoiminnasta saatuja kokemuksia tapausesimerkkien avulla. Turun vankilan musiikin ohjaajan virka on tällä hetkellä ainoa laatuaan Suomessa, ja tässä opinnäytetyössä pohdin lisäksi Turun vankilan musiikkitoiminnan mallin soveltumista muiden Suomen vankiloiden kuntouttavaan toimintaan.

Sekä suomalainen että kansainvälinen musiikkiterapian tutkimus osoittaa, että musiikkitoiminta sopii hyvin erilaisten kohderyhmien ja eriasteisten kehitys- ja traumapohjaisten vaikeuksien kuntoutukseen. Musiikin harrastaminen vaikuttaa positiivisesti sekä fyysiseen, psyykkiseen että sosiaaliseen kuntoutumiseen. Yhteysoitto mahdollistaa monen eri osa-alueen kuntouttamisen samanaikaisesti ja on ollut erittäin suosittua Saramäen vankien keskuudessa. Musiikkiterapian yksilötyössä voidaan eri menetelmin käsitellä hyvinkin vaikeita psyykkisiä ongelmia ja saavuttaa hyviä tuloksia pitkäjänteisemmässä työskentelyssä. Kirkollisten tilaisuuksien musiikki tukee vankien hengellistä elämää ja yhteisömusiikin avulla saadaan aikaan voimauttavaa musiikkitoimintaa sekä vangeille että henkilökunnalle.

Suomen laki ja asetukset edellyttävät, että vangeille tarjotaan kuntouttavaa ja ammattitaitoa ylläpitävää työ- ja harrastustoimintaa. Rikosseuraamuslaitoksen strategia painottaa, että luovia taideaineita pitäisi lisätä vankiloiden toimintaan. Vankilan musiikkitoiminnan kuntouttavuus edellyttää kokonaisvaltaista ja terapeuttista pedagogista näkemystä, jossa musiikin opetuksella on koko ihmistä kuntouttavia tavoitteita. Vankilan kaiken musiikkitoiminnan tulisi olla terapeuttista ja kuntouttavaa. Terapeuttisuuteen ja kuntouttavuuteen musiikkitoiminnassa päästään, kun päätavoitteena ei ole musiikin soittamisen taito ja teoria sinänsä. Kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi opetuksen taso ja metodit täytyy räätälöidä vankien tarpeiden ja oppimisedellytysten mukaiseksi.

ASIASANAT: Vankila, vangit, musiikkitoiminta, musiikin ohjaaja, kuntouttava musiikkitoiminta, musiikkiterapia, musiikin opetus, yhteisömusiikki

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Music pedagogue | Music therapist

June 2013 | Pages 33

Instructor Hanna Hakomäki

Esa-Pekka Kanninen

MUSIC ACTIVITIES IN TURKU PRISON

This thesis is a qualitative report, in which I have studied the music activities in Turku prison. The high security Turku prison was founded in Saramäki, Turku, Finland 2007, and in this procedure also a post of music instructor was opened. Turku prison's music instructor has five different working fields: music pedagogy, music therapy, prison's church activity music, community music and cognitive rehabilitation programs for prisoners. In this thesis I also review experiences from Turku prison's music activities via case examples. The Turku prison's music instructor post is today the only one of its kind in Finland. In this thesis I introduce the Turku prison's music activity model for possible accommodation for rehabilitative music activity in other prisons in Finland.

Both the Finnish and the international study on music therapy show, that music therapy can be successfully used for rehabilitation in various target groups and for the needs of persons suffering from different developmental and trauma based difficulties. Music activity has positive results for physiological, psychological and social rehabilitation. Music activity in groups rehabilitates all these areas simultaneously and has been very popular activity among prisoners in Turku prison. In personal music therapy very deep mental problems can be dealt with and good results can be reached. The church activity music in prison supports the spiritual life of prisoners and community music opens up possibilities for empowering music activity both for prisoners and the prison staff.

The Finnish legislation requires for possibilities of rehabilitative work and leisure activity for prisoners. The strategy for education of the Criminal Sanctions Agency stresses, that creative arts should be added to the activity of the prisons in Finland. The rehabilitative effect of music activity in prison requires for a comprehensive and therapeutic vision of pedagogy, in which the aim of music education is in the rehabilitation of a whole person. All music activity in prison should have rehabilitative and therapeutic effects. When the main target is not solely the playing or theory of music, it is easier to reach therapeutic and rehabilitative goals in music activity. To reach rehabilitative and therapeutic results the level and methods of music education should be adjusted according to the needs and capabilities of prisoners.

KEY WORDS: Prison, prisoners, music activity, music instructor, music therapy, music pedagogy, cognitive rehabilitation, community music

SISÄLTÖ	4
JOHDANTO	5
1. VANKIEN MUSIIKKITOIMINNASTA	6
1.1 Historiaa	7
1.2 Vangit ja musiikin kuntouttavat vaikutukset	8
2. MUSIIKKITOIMINTA TURUN VANKILASSA	11
2.1 Musiikin ohjaajan virka	11
2.1.1 Musiikin opetus	14
2.1.2 Musiikkiterapia	16
2.1.3 Kirkollisten tilaisuuksien musiikki	18
2.1.4 Yhteisömusiikki	19
2.1.5 Ohjelmatyö	20
3. TERAPEUTTINEN JA KUNTOUTTAVA MUSIIKKITOIMINTA VANKILASSA	21
3.1 Kuntouttava toiminta vankeuslaissa ja Rikosseuraamusviraston strategiassa	21
3.2 Turun vankilan malli	22
3.2.1 Musiikin ohjaajan työjärjestys	26
POHDINTA	28
LÄHTEET	32

JOHDANTO

Turun vankila valmistui Turun Saramäkeen vuonna 2007 ja aloitti toimintansa täydellä teholla tammikuussa 2008. Uusi huipputurvallinen vankila korvasi historiallisen Kakolanmäen keskus- ja lääninvankilan. Uuteen vankilaan perustettiin Rikosseuraamusviraston kuntoutusta korostavan linjan mukaisesti useita uusia ohjaajan virkoja. Tällöin perustettiin myös musiikin ohjaajan virka. Turun vankilan musiikin ohjaajan virka on ainoa laatuaan Suomessa, muissa vankiloissa ei vastaavia virkoja ole. Yksi Turun vankilan musiikin ohjaajan viran tavoitteista onkin kehittää mallia ohjatulle musiikkitoiminnalle Suomen vankiloiden käyttöön. Tässä työssä kerron musiikin ohjaajan toimenkuvasta ja vankien musiikkitoiminnasta Turun vankilassa.

Ensimmäisessä luvussa käsittelen vankien musiikkitoiminnan historiaa ja sen kehitystä Suomessa. Toinen luku kertoo Turun vankilan musiikin ohjaajan viran sisällöstä ja toimenkuvan jakaantumisesta musiikin opetuksen, musiikkiterapian, kirkollisen musiikin, yhteisömusiikin ja ohjelmatyön osa-alueisiin. Kolmannessa luvussa esittelen terapeuttisen ja kuntouttavan musiikin pedagogiikan mahdollisuuksia Turun vankilan musiikkitoiminnassa ja Turun vankilan mallin musiikkitoiminnan nivoutumisesta vankilan kuntouttavaan toimintaan. Pohdintaosassa käyn läpi musiikkitoiminnasta viiden vuoden aikana Turun vankilassa saatuja kokemuksia ja pohdin vankiloiden kuntouttavan musiikkitoiminnan tulevaisuutta ja mahdollisuuksia.

1. VANKIEN MUSIIKKITOIMINNASTA

Vankien harjoittamaa musiikkitoimintaa ei ole paljon tutkittu Suomessa, kansainvälisesti tutkimusta on enemmän. Musiikin harrastamisen ja musiikkiterapian vaikutuksia vankeihin ovat tutkineet muun muassa O`Grady (2009) Australiassa ja Thaut (1987) Amerikassa. Norjassa on parhaillaan käynnissä erittäin korkeilla kriteereillä toteutettava tutkimus musiikkiterapian vaikutuksista vankiryhmissä (Gold 2008). Suomessa olemassa olevien tutkimuksien, kuten Ahon (1998) mukaan vankien musiikkiharrastus keskittyy enimmäkseen musiikin kuunteluun ja sen kautta tapahtuvaan tunnesäätelyyn. Suurin osa vankiloiden musiikkitoiminnasta perustuu vankien omaan aktiivisuuteen tai ulkopuolelta tulevien vierailevien muusikoiden ohjaukseen. Suomen vankiloissa musiikkia on harrastettu harrastushuoneissa, musiikkihuoneissa sekä muissa tarkoitukseen sopivissa tiloissa kuten kirkoissa ja urheilusaleissa. Tutkimuksien mukaan vangit kokevat useimmiten musiikin itselleen hyvin tärkeäksi itsehoidon välineeksi. (Aho 1998)

Vankien mukaan musiikki auttaa kestämään vankilatuomion aiheuttavaa henkistä painetta, piristää, antaa voiman tunnetta ja tuo mieleen hyviä ja joskus ikäviäkin muistoja. Musiikin aktiivinen harrastaminen saa aikaan onnistumisen kokemuksia, yhteenkuuluvuuden tunnetta toisten harrastajien kanssa ja auttaa purkamaan aggressioita. (Aho 1998)

Musiikkiterapian tutkimus osoittaa, että musiikilla on paljon kuntouttavia vaikutuksia joita voidaan hyödyntää erittäin monessa kohderyhmässä. Vangeilla on usein paljon traumaattisia kokemuksia, puutteita varhaisessa vuorovaikutuksessa, neurologisia ongelmia ja somaattisia sairauksia, joista monia voidaan hoitaa musiikkiterapian eri menetelmillä. Pelkkä musiikin opettaminenkin saa aikaan terapeuttisia vaikutuksia uuden oppimisen myötä sekä erityisesti ryhmässä tapahtuvan musiikin harrastuksen myötä. Nykyinen aivotutkimus on osoittanut, että musiikin kuuntelulla on monia kokonaisvaltaisia terveydellisiä ja oppimista tehostavia vaikutuksia (Särkämö 2011, 5).

Musiikkipedagogiikka haastavassa erityisryhmässä edellyttää kuntouttavaa ja terapeutista pedagogista näkemystä, jossa opettamisen tarkoitus ei ole vaatia suorituksia, vaan antaa kokemus uusien asioiden oppimisen ilosta. Terapia ja kasvatus ovat samankaltaisia siinä suhteessa, että molemmissa autetaan saavuttamaan jotain tietoja ja taitoja (Ahonen-Eerikäinen 1998, 143-144). Terapeuttinen ja kuntouttava musiikin pedagogiikka painottaa lähtökohtana yksilön terveyttä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, jolloin musiikin opiskelussa musiikin tiedot ja taidot eivät ole sinänsä pääosassa (Lilja-Viherlampi 2007, 144). Vankilan ohjattu musiikkitoiminta on osa vankilan kuntouttavaa toimintaa.

Länsimaisessa vankeinhoidossa on tapahtunut 1900-luvun loppupuolella selvä periaatteellinen muutos vankien rankaisemisesta ja säilyttämisestä kohti kuntouttavaa vankeinhoitoa, vaikkakin vankien ajatteluun vaikuttamisesta on puhuttu jo 1700-luvulta lähtien (Karsikas 2006, 10). Vankien työtoiminta- ja harrastusmahdollisuuksia on lisätty merkittävästi myös Suomessa. Vankiloissamme toimii vartiointi- ja valvontatehtäviä hoitavien virkailijoiden lisäksi nyt myös erilaisten toimintojen ohjaajia, kuten elämänhallinnan, opintojen, päihdekuntoutuksen, työtoiminnan ja erilaisten kuntouttavien ohjelmien ohjaajia. Viranhaltijoina musiikin ohjaajia ei kuitenkaan Suomen vankiloissa ole tällä hetkellä muualla kuin Turun vankilassa.

1.1 Historiaa

Vankien musiikin harrastuksen voi katsoa alkaneen vankien harjoittamasta omaehtoisesta musisoinnista sekä yhteislauluista. Varsinkin Amerikassa vankien laulamat työlaulut, kansanlaulut ja hengelliset laulut ovat olleet osa vankilakulttuuria. Musiikkia vankeinhoidon virallisena osana on käytetty yleensä vankien uskonnonharjoituksen yhteydessä. Jumalanpalveluksien ja hartaushetkien musiikki on ollut aikanaan lähes ainoa ohjattu musiikin harrastamisen muoto vankiloissa. Vankiloissa toimineet kanttorit ovat johtaneet myös kuoroja ja kokonaisia orkestereita. Vankilassa ulkopuolelta käyvät kuorot, lauluryhmät ja orkesterit ovat tuoneet oman tärkeän lisänsä vankilan musiikkitoimintaan. Joissakin Suomen avovankiloissa on päästy vankilakuorojen ja musiikkiryhmien kanssa jopa vierailemaan vankilan ulkopuolelle, lähinnä hengellisiin tilaisuuksiin (Aho 1998).

Suljetuissa vankiloissa tilanne on vankien musiikkitoiminnan kannalta ollut heikompi. Tärkeitä hetkiä ovat olleet vankiloissa järjestetyt konsertit, joissa on vierailut nimekkäitäkin artisteja. Nykyään suurimmassa osassa Suomen vankiloita vangeilla on tilaisuus harrastaa musiikkia sitä varten varatussa tilassa, johon on hankittu instrumentit valtion varoin. Musiikkitoiminnasta ovat vastanneet yleensä ohjaajat oman toimen ohella sekä tuntipalkatut ulkopuoliset opettajat. Joissakin vankiloissa vangeilla on mahdollisuus tuoda mukanaan omia soittimia, toisissa vankiloissa on hankittu vangeille sellisiin lainattavia soittimia, yleensä akustisia kitaroita. Vankilaturvallisuus asettaa omat rajoituksensa vankien musiikkiharrastukselle. Turvallisuussyistä jossakin vankilassa on joskus rajoitettu kitaran kielten määrääkin (!).

1.2 Vangit ja musiikin kuntouttavat vaikutukset

Musiikin kuntouttavia vaikutuksia vankilassa ovat tutkineet muun muassa australialainen musiikkiterapeutti O`Grady (2009) ja Amerikassa Thaut (1987). Tutkimustulokset osoittavat, että vangit hyötyvät suuresti musiikin harrastamisesta. Musiikki antaa mahdollisuuden käsitellä monia erilaisia ongelmia tunne-elämässä ja ihmissuhteissa. Tunteiden säätely on näistä tärkeimpiä vankien musiikin avulla tapahtuvan itsehoidon alueita. Valitsemalla kulloiseenkin tunnetilaan sopivaa musiikkia vanki voi lieventää yksinäisyyttään, kokea voiman tunnetta, purkaa aggressioitaan, kokea surua ja iloa.

Case 1: Vanki "Kari" (nimi muutettu), 27-vuotias mies, oli masentunut eikä saanut terapiasession alussa sanottua, mikä häntä vaivasi. Lopulta keskustelussa selvisi, että Karia harmitti erään toisen vangin jatkuva tungettelu hänen selliinsä. Kari ei kuitenkaan halunnut jatkaa keskustelua aiheesta. Ohjasin vangin rumpupatterin taakse ja houkuttelin häntä aggressiivisilla rock -riffeillä aggressiiviseen rumpujen soittoon. Tästä ei kuitenkaan ollut apua. Lopulta pyysin Karia kuvittelemaan ärsyttävän kaverin naaman rumpukalvoon ja sanoin: "Nyt saa hakata". Varovaisen alun jälkeen Kari alkoi takoa rumpua soittomme tahdissa yhä kovempaa aina hengästymiseen asti. Soiton loputtua hän pyyhki hikeä, hymyili ja sanoi: "Et

usko kuinka helpotti!” Myöhemmin Kari kertoi ottaneensa osastollaan jämäkemmän linjan ja laittaneensa rajat tunkeilevalle kaverilleen. (Saramäki 2013.)

Useat vangit kokevat vaikeaksi ilmaista tunteitaan. Musiikki on käyttökelpoinen tunteiden tulkki ja tunnetilan muokkaaja. Piristäväksi koettu musiikki antaa puhtia elämään ja surumieliseksi koettu musiikki auttaa läpikäymään elämässä tapahtuneita menetyksiä ja hylkäämisiä. Musiikki heijastelee tarpeita ja toiveita sekä olemassa olevia psyykkisiä jännitteitä ja oivalluksia (Stenman 2011, 54). Vankilaan joutuminen on jo sinänsä kriisi puhumattakaan niistä prosesseista jotka ovat tuoneet vangin vankilaan. Musiikki avaa myös mielelle mahdollisuuden liikkua vapaasti vankilan muurien ulkopuolella (O’Grady 2009, 122). Tästä syystä musiikki poistaa vankilatuomion aiheuttamaa painetta ja helpottaa oloa. Musiikkiharrastuksen mahdollistaminen vankilassa on tästä päätellen hyvin merkittävää myös yleiselle vankilaturvallisuudelle.

Aktiivinen musiikin harrastaminen tuo uudet mahdollisuudet vankien kuntoutukseen. Soiton opiskelu kuntouttaa silmän ja raajojen yhteistoimintaa sekä molempien aivopuoliskojen välistä yhteistoimintaa. Ryhmässä soittaminen kuntouttaa myös sosiaalisia taitoja (Räsänen 2008, 159). Harrastuksessa eteneminen antaa elämyksen onnistumisesta, jolla on kokonaispersoonallisia positiivisia vaikutuksia.

Musiikkiterapian käytön mahdollisuus vankilassa avaa mahdollisuuden vielä syvempään psyykkiseen työskentelyyn. Musiikki nopeuttaa huomattavasti terapiaprosessia, koska se kuvastaa psyykkisiä prosesseja ja tunne-elämää hyvin syvältä. Musiikki kutsuu ”henget esiin” (Lehtonen 2008). Musiikin avulla esimerkiksi keskustelussa päästään hyvin nopeasti hyvin syvälle, mikä on syytä ottaa huomioon. Musiikki voi äkkiä laukaista jonkun hyvin traumaattisen muiston ja vaikean tunnetilan. Siksi on olennaista, että musiikkiterapeutti on valmis aina keskeyttämään musiikin ja rauhoittamaan asiakasta keskustelemaan mieleen nousseista ajatuksista.

Case 2: Vanki "Markku" (nimi muutettu), 30-vuotias mies, kärsi siitä, ettei pystynyt lainkaan rentoutumaan ja hänellä oli tästä johtuen myös univaikeuksia. Hän tuli musiikkiterapiaan vankilan psykiatrin suosituksen perusteella. Tavoitteeksi asetettiin tunneilmaisun tukeminen ja rentoutus. Terapiasessio aloitettiin yleensä lyhyellä keskustelulla jonka jälkeen siirryttiin rentoutusharjoitukseen. Rentoutuksen aikana vanki oli lattialla makuuasennossa. Rentoutuksen aikana käytiin läpi kaikki lihasryhmät ja sen jälkeen kuunneltiin rauhallista klassista musiikkia n. 10 minuutin ajan. Frekvenssinä oli 1 tunti kerran viikossa, yhteensä 10 kertaa. Kuuntelun jälkeen keskusteltiin musiikin asiakkaassa herättämistä ajatuksista ja mielikuvista. Rentoutumisen vaikeus oli hyvin selkeä ongelma, sillä Markku ei pystynyt ensimmäisten sessioiden aikana vielä rentoutumaan, "päästämään irti" kuten hän totesi. Keskusteluissa kävi myöhemmin ilmi, että taustalla oli hyvin vaativa isä, joka oli yrittänyt kovalla kurilla tehdä pojastaan aikuista. Isä oli myös väkivaltainen ja hänellä oli alkoholiongelma. Kova kuri oli kuitenkin aiheuttanut Markun kertoman mukaan voimakkaan vastareaktion, ja hän oli lähtenyt rötösten tielle. 5. session aikana kuunneltiin Gabriel Fauren kappaletta "Pavane". Kappale on hyvin rauhallinen ja sen loppuosassa on vain yksi hieman voimakkaampi orkesteriosuus joka alkaa arvaamatta. Tässä voimakkaassa kohdassa Markku nousi äkkiä istumaan ja pyysi keskeyttämään musiikin. Keskustelun aikana hän kertoi, että oli yhtäkkiä muistanut, miten hän oli kerran lapsena herännyt keskellä yötä siihen, että isä seisoi haulikko kädessä humalassa hänen vuoteensa vieressä ja oli uhannut tappaa koko perheen. Isä oli kuitenkin lähtenyt vihaisena ulos. Markku kuvaili hyvin tarkkaan säikähdystään ja hätäänsä siitä, miten isälle kävisi. Markku mietti itse, että tällaiset tilanteet saattoivat olla hänen rentoutumiskyvyttömyytensä taustalla. Seuraavissa sessioissa Markku alkoikin rentoutua paremmin, lihasjännitys helpottui ja pulssi ja hengitys tasaantuivat. (Saramäki 2013)

Musiikkiterapia sopii hyvin myös vaikeampien psykiatristen tapausten, kuten psykoottisten ja persoonallisuushäiriöisten asiakkaiden hoitoon. Belgialainen musiikkiterapeutti Jos De Backer on tutkinut väitöskirjassaan " Music and Psychosis" psykoottisten potilaiden

musiikkiterapiaa. De Backerin metodina oli musiikillinen improvisaatio yhdessä potilaiden kanssa. De Backerin mukaan musiikkiterapialla saatiin hyvä hoitovaste ja potilaiden psykoottisuus lieveni. (De Backer 2005, 330-332.)

2. MUSIIKKITOIMINTA TURUN VANKILASSA

Turun vankilan musiikkitoiminta on alkanut vankilan perustamisesta Turun Kakolanmäelle 1800-luvun lopulla. Vankien musiikkitoiminta on aluksi ollut kuoropainotteista ja kirkollista. Vielä 1980-luvulle tultaessa vankilassa työskenteli kanttori, jonka tehtävänä oli vastata jumalanpalvelusten musiikista ja koulia laulutaitoisista vangeista kuorolaisia, jotka avustivat Kakolan jumalanpalveluksissa. Vapaaehtoisten vankilälähetien toiminnan lisääntyessä yhä suurempi osa jumalanpalveluksista annettiin heidän vastuulleen, jolloin vankilan kanttorin virka lakkautettiin. Tämä merkitsi myös lähes koko ohjatun musiikkitoiminnan loppua Turun vankilassa. 80-luvun jälkeen Turun vankilan vankien musiikkitoiminnasta ovat huolehtineet sen jälkeen ohjaajat oman toimen ohella, sekä tuntipalkatut ulkopuoliset opettajat. Suurimmaksi osaksi vangit saivat itse harjoitella vapaa-ajan huoneessa ilman ohjausta, kuten on edelleen käytäntönä melkein kaikissa vankiloissa Suomessa. (Turun vankila 2013, kirkollinen toiminta.)

Uuden Saramäen vankilan perustaminen Turkuun vuonna 2007 merkitsi suurta muutosta koko vankilan toiminnassa. Uuteen vankilaan palkattiin yli 20 eri alojen osaajaa ohjaajiksi ja erityisohjaajiksi. Tällöin perustettiin myös musiikin ohjaajan virka osaksi vankilan kuntouttavaa toimintaa.

2.1 Musiikin ohjaajan virka

Musiikin ohjaajan toimenkuvaan kuuluu Turun vankilan musiikkitoiminnan järjestäminen ja kehittäminen. Jo alussa määrittyi musiikin ohjaajan viran monitahoisuus. Musiikin ohjaaja vastaa musiikin opetuksesta ja ohjauksesta, musiikkiterapian järjestämisestä vangeille sekä vankilan jumalanpalvelusten ja muiden kirkollisten tilaisuuksien musiikista. Lisäksi musiikin ohjaaja toimii yhteisömuusikkona järjestäen vankilan musiikkitilaisuuksia ja bänditoimintaa. Ohjaajan tehtävänä on myös toimia vankilan muiden kuntouttavien ja akkreditoitujen ohjelmien vetäjänä oman koulutuksensa mukaan, tiimityöskentely, vankien

musiikkitoimintojen kirjaaminen sekä vankien kuljettaminen musiikkitoimintatiloihin ja takaisin selliosastoille. Musiikin ohjaaja ylläpitää tilastoja vankien musiikkitoiminnasta vankitietojärjestelmässä, kirjaa vankien toimintoja rangaistusajan suunnitelmaan (Ransu) ja kirjoittaa vuosittain raportin toiminnastaan. Ohjaaja lisää vankien ansiokortteihin toimintaan osallistumisesta saatavan toimintarahan. Ohjaaja on velvollinen kehittämään omaa osaamistaan ja työtään. Työhön kuuluu myös musiikkilaitteiden ja soitinten huolto, vankien kitaralainojen kirjanpito ja tarvikkeiden hankinta. (Saramäki 2013, musiikin ohjaajan toimenkuva)

Turun vankilan musiikin ohjaajan viran perusvaatimuksia ovat musiikin teorian perustieto, pedagogiikan perustiedot, yhteysoiton teorian ja käytännön tuntemus, ryhmätyön ja ryhmän ohjaamisen perustiedot ja kokemus, musiikkiterapian perustiedot, terapeuttisen keskustelun perustiedot ja kokemus, kriminaalipsykologian perustiedot sekä kirkollisen elämän ja jumalanpalvelusten suorittamiseen tarvittavat perustiedot. Lisäksi kaikkien ohjaajien edellytetään kehittävän vankilan muiden kuntouttavien ohjelmien osaamistaan. Työtehtävät edellyttävät suurta omaa harkintaa, suunnittelua ja kykyä itsenäisiin päätöksiin annetuissa puitteissa. Työtehtävät edellyttävät myös hyvää vuorovaikutusta sekä vankien että vankilan henkilökunnan kanssa. Musiikin ohjaaja tiedottaa omasta toiminnastaan, osallistuu tiimipalaveriin sekä vankien rangaistusajan suunnittelukokouksiin ja muihin yhteistyökokouksiin. Vankien osallistuminen musiikkitoimintaan kirjataan kunkin vangin rangaistusajan suunnitelmaan siihen kuuluvine havaintoineen vangin kuntoutuksen edistymisestä. (Saramäki 2013, Rikosseuraamusalan työnkuvauslomake, musiikin ohjaaja.) Virka on pilottiluonteinen koska muissa Suomen vankiloissa ei vastaavaa virkaa ole. Toiminnasta saadut kokemukset ohjaavat osaltaan viran sisällön kehittämistä.

Musiikin ohjaajan työaikaan kuuluu edellä mainittujen päätehtävien lisäksi kaikkien osatoimintojen kirjaamista sekä kokouksiin osallistumista. Seuraava taulukko havainnollistaa musiikin ohjaajan työajan jakaantumista. (taulukko 1.)

taulukko 1. Musiikin ohjaajan työaika

musiikkiryhmät / ohjelmatoiminta	50 %
musiikkiterapia	20 %
kirkollisten tilaisuuksien musiikki	20 %
yhteisömusiikki	10 %

2.1.1 Musiikin opetus

Turun vankilan musiikin opetus tapahtuu suurimmaksi osaksi vankilan toimintarakennuksessa, tarkoitusta varten rakennetussa musiikkihuoneessa, jossa on hyvä äänieristys. Musiikkihuoneen soittolaitteiden hankintaa varten järjestettiin syksyllä 2007 tarjouskilpailu Turun musiikkiliikkeiden kesken. Tarjouksista poimittiin vankilan tarpeisiin parhaiten sopivat kestävät soittimet, joiden hinta - laatusuhde oli mahdollisimman hyvä. Musiikkihuoneeseen hankittiin aluksi kaksi sähkökitaraa ja kaksi bassoa vahvistimeen, 16-kanavainen PA -vahvistin ja kaiuttimet sekä syntetisaattori (Saramäki 2013, musiikkiliikkeiden tarjouskilpailun pöytäkirjat 2007.) Rummut ja piano saatiin vanhasta Lääninvankilasta. Lisäksi hankittiin muita tarvikkeita kuten laulumikrofoneja, nuottitelineitä, johtoja ja kieliä kitaroihin. Karaokelaitteet tuotiin Kakolasta ja niitä varten hankittiin uusi televisio. Huoneeseen hankittiin myös uusi stereosoitin musiikin kuuntelua varten ja joitakin musiikkiäänitteitä.

Musiikin opiskeluun ja musiikkiterapiaan Saramäen vankilassa on osallistunut keskimäärin 80 vankia vuodessa alkaen tammikuusta vuonna 2008, jolloin toiminnot uudessa vankilassa alkoivat. Musiikkihuoneessa on kokoontunut viikoittain 6-8 ryhmää, joissa on ollut 2-6 osallistujaa kerrallaan. Saramäen vankilan vankimäärä on noin 300 vankia, joten voidaan puhua merkittävästä osallistumisprosentista. Vuosittain musiikin ohjaajalle kertyy 800-900 asiakastapaamista. Tähän ei ole laskettu kirkossa kävijöitä. (Saramäki 2013, musiikin ohjaajan tilastot.)

Suurin osa vankiryhmistä on halunnut opetella soittamaan bändisoittimilla. Vankilan musiikin opetuksen tarkoituksena on olla kuntouttavaa ja motivoivaa, jolloin rima on laskettava alas. Pyrin tarjoamaan mahdollisimman nopeasti onnistumisen kokemuksia soiton opiskelijoille. Käytän musiikin opettamisessa suomalaista, kehitysvammaisten musiikin opetukseen kehitettyä kuvionuottimenetelmää. Menetelmässä nuotit merkitään värillisin symbolein, jolloin nuottienlukutaitoa ei tarvita. Kitaran ja basson kaulan sivulle on merkitty tarroilla kultakin nauhalta soitettavat nuotit ja pianon koskettimiston päällä on pahvista tehdyt kuvionuotit. Basson soittaminen aloitetaan soittamalla väritarroin merkityt nuotit paksuimmalla kielellä ja kitaran soittajille teen tarvittaessa avovirityksen, jolloin jokaiselta otelaudan nauhalta yhdellä sormella painamalla saadaan koko sointu. Pianisti voi aloittaa soittamisen ensin yhdellä sormella, sitten kahdella jne. Rumpujen soittaja aloittaa yksinkertaisella ”yksi - kaksi -kompilla” jossa ykkönen tarkoittaa bassorumpua ja kakkonen virvelirumpua. Taitojen kehittyessä siirrytään vähitellen kohti sointumerkeistä soittamista. (Kaikkonen & Uusitalo 2005, 1-22.)

Yhtyesoitto on erittäin monipuolisesti kuntouttavaa. Fyysisellä puolella käden ja silmän koordinaatio kehittyy, ja aivopuoliskojen yhteistoiminta paranee. Henkisellä puolella musiikin rakenteet kehittävät tunneilmaisua, ajantajua ja auttavat monenlaisten tunnetilojen käsittelyssä sekä oman psykohistorian läpikäymisessä. Yhdessä soittaminen on myös sosiaalisesti kehittävää, koska jokaisen soittajan on kuunneltava muita ja samaan aikaan annettava oma panoksensa yhteiseen musisointiin. (Räsänen 2008, 159 ja Tervo 2013, 1) Nämä taidot pyrkivät siirtymään myös musiikin harrastamisen ulkopuolelle.

Omassa työssäni olen havainnut myönteistä kehitystä ja oppimiskokemuksia lähes jokaisen toimintaan osallistuneen vangin kohdalla. Aluksi hajanainen soitto on alkanut koostua ja saada rakenteita, on alettu pysyä rytmissä ja kuunnella mitä muut soittavat, masennus on helpottanut ja on koettu voimaantumista. Vankiloiden toimintaohjelmista on olemassa kansainvälistä tutkimusta, mutta vankilan musiikkitoiminnan rikoksen uusimisriskiä alentavaa vaikutusta ei ole vielä Suomessa tutkittu. Turun vankilan musiikkitoiminnan tilastot antavat tulevaisuudessa myös hyvän mahdollisuuden tämän tutkimiseen.

2.1.2 Musiikkiterapia

Suomen musiikkiterapiayhdistyksen julkaisu Musiikkiterapiapalvelut määrittelee, että musiikkiterapia on ihmisen hoitamista musiikin avulla. Siinä pyritään käyttämään musiikin eri elementtejä vuorovaikutuksen välineenä yksilöllisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Musiikkiterapialla voidaan saavuttaa myönteisiä tuloksia monenlaisten oireiden ja sairauksien hoidossa. (Ala-Ruona ym. 2007, 1) Musiikkiterapia tähtää ihmisen selviytymiseen ja kuntoutumiseen kuten kaikki terapian muodot. Suomessa musiikkiterapia on saanut arvostetun aseman mm. autistien, kehitysvammaisten, nuoruusiän kriiseistä kärsivien, aivohalvauspotilaiden ja masentuneiden hoidossa. Musiikkiterapiaa päihdeongelmaisten hoidossa tutkinut Ulla Hairo-Lax (2005) on osoittanut, että musiikkiterapialla voidaan tässä kohderyhmässä saada hyviä tuloksia. Hairo-Laxin tutkimusryhmässä muun muassa elämänhallintakeinot lisääntyivät, oma-aloitteisuus ja rohkeus lisääntyivät ja elämänarvot selkiintyivät, kehon tilan tiedostaminen parani ja rentoutumiskyky lisääntyi (Hairo-Lax 2005, 4). Musiikki puhuttelee suoraan ihmisen tiedostamattoman ajattelun aluetta ja saa aikaan prosesseja, joista osa tapahtuu sanattomalla tasolla. Musiikki koskettaa ja liikuttaa, tuo mieleen muistoja ja sen avulla päästään terapeuttisessa prosessissa nopeasti syvälle. (Lehtonen 2008, 6)

Musiikkiterapiaa tehdään Bruscian (1989) ja Ala-Ruonan ym. (2007) mukaan viidellä eri tasolla: *Aktivoivassa musiikkiterapiassa* käytetään hyväksi musiikin sanatonta luonnetta ja vaikutuksia tavalla, joka mahdollistaa myös vaikeasti vammaisen tai pitkäaikaissaira

asiakkaan terapian. Musiikin avulla saavutettu kontakti asiakkaaseen sekä asiakkaan lisääntynyt tietoisuus omasta olemuksestaan, kehostaan ja tunteistaan luovat mahdollisuuksia ja edellytyksiä myös muulle terapialle, kuntoutukselle tai opetukselle.

Toiminnallisia valmiuksia edistävä musiikkiterapia kehittää asiakkaan kykyä hahmottaa ympäristöään ja toimia siinä tarkoituksenmukaisella tavalla. Tällöin asiakkaan itseluottamus ja myönteinen minäkuva vahvistuvat, sosiaaliset valmiudet kehittyvät, kehonhahmotus ja vartalonhallinta kehittyvät sekä yleisesti käyttäytyminen jäsentyy ja itsehallinta kehittyy.

Tukea antavassa musiikkiterapiassa luodaan musiikillisia keinoja käyttäen myönteinen ja luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. Terapia perustuu musiikin lisäksi yleensä myös asioiden sanalliseen käsittelyyn. Terapian tarkoituksena on tukea asiakkaan vahvoja alueita, lisätä hänen itseluottamustaan ja kykyään selviytyä eri elämäntilanteista sekä auttaa häntä löytämään uusia tapoja ajatella ja toimia. Tukea antavassa musiikkiterapiassa pyritään asiakkaan elämänlaadun kohenemiseen.

Itsetuntemusta kehittävässä musiikkiterapiassa musiikkia käytetään tunteiden ja ristiriitojen ilmaisemiseen. Musiikin herättämiä tunteita pyritään tunnistamaan ja käsittelemään. Tavoitteena on omien tunteiden ymmärtäminen, persoonallisuuden rakenteiden vahvistuminen ja sitä kautta terveempi käyttäytyminen. Itsetuntemusta kehittävä musiikkiterapia edellyttää asiakkaalta kykyä edetä tunteiden sanalliseen käsittelyyn.

Analyttisessä musiikkiterapiassa pyritään musiikin avulla löytämään ja työstämään asiakkaan menneisyyteen liittyviä tunteita, mielikuvia ja ristiriitoja. Analyttinen musiikkiterapia on intensiivistä ja pitkäkestoista. Tavoitteena on itsetuntemuksen lisääntyminen ja persoonallisuuden kasvua estävien kokemusten työstäminen. Tavoitteena on vapauttaa asiakkaan voimavaroja persoonallisuuden kasvun tueksi. (Bruscia 1989 ja Ala-Ruona ym. 2007, 2-3)

Opintojeni aikana olen toteuttanut sekä yksilö- että ryhmämusiikkiterapiaa eri ikä- ja kohderyhmissä. Turun vankilassa minulla on ollut tähän saakka 8 vankia yksilöterapiassa ja kaksi ryhmämuotoista musiikkiterapiajaksoa. Harjoittelujaksojen pituus kussakin harjoittelussa on ollut yleensä 10 viikkoa, mutta kahden vangin kanssa minulla on ollut pitempi terapiasuhte. Yksi vanki on käynyt säännöllisesti musiikkiterapiassa jo vuodesta 2007 lähtien. Hänen terapiaprosessiaan olen kuvannut tarkemmin musiikkiterapian perusopintojeni päättötyössä (Kanniainen 2008). Terapiajaksoissa olen toiminut vangista riippuen kaikilla edellä mainituilla tasoilla. Saramäen vankilassa vangit tulevat musiikkiterapiaan vankilan psykiatrin tai psykologin suosituksesta. Olen käyttänyt musiikkiterapian muotoina musiikin kuuntelua, yhteissoittoa, asiakkaan omien kappaleiden työstämistä, musiikkirentoutusta ja musiikillista improvisaatiota. (Kanniainen 2011, 105-106.)

Päälinjaukset musiikkiterapian harjoittelusta ja vankien terapiaprosessien havainnoista on kirjattu myös Rikosseuraamusviraston rangaistusajan suunnittelutietokantaan (Ransu), sikäli kun sillä on ollut merkitystä vankien rangaistusajan suunnittelulle.

2.1.3 Kirkollisten tilaisuuksien musiikki

Saramäen vankilan vangit on jaettu turvallisuuden takia tiukasti eri osastoihin. Tästä syystä vangit eivät enää voi osallistua koko vankilan yhteisiin jumalanpalveluksiin kuten ennen Kakolassa. Turun vankilassa järjestetään nykyään 3-6 jumalanpalvelusta viikossa ja niihin osallistuu noin 25 vankia viikossa. Vankilassa on oma vankilapastori joka vastaa vankien sielunhoidosta ja kirkollisista toimituksista. Kaikki Saramäen jumalanpalvelukset näkyvät myös sellitelevisioista omalla kanavallaan, joten osa vangeista seuraa kirkonmenoja selleissään. Osastointi on lisännyt vankien kirkollista aktiivisuutta, koska heidän ei enää tarvitse pelätä kohtaavansa vihamiehiään kirkossa. Lisäksi pastori ja musiikin ohjaaja käyvät pitämässä viikoittain kirkkotilaisuuden myös Psykiatrisessa vankisairaalassa, joka on vankilan alueella. Vankilan kappelissa järjestetään myös rippikoulun konfirmaatioita ja avioliittoon vihkimisiä. Musiikin ohjaaja toimii laitoksen kanttorina ja jumalanpalvelusten säestäjänä. (Saramäki 2013, kirkollinen toiminta.)

Tilaisuuksien virsien ja laulujen suunnittelu, harjoittelu ja sovittaminen vievät oman osansa. Musiikin ohjaajan kokonaistyöajasta noin 20 % menee kirkollisten tilaisuuksien musiikkityöhön. Kirkkotilaisuuksien musiikin tarkoituksena on tukea vankien hengellistä elämää osana vankilan hengellistä toimintaa.

2.1.4 Yhteisömusiikki

Musiikin ohjaajan toimenkuvaan kuuluu myös yhteisömuusikkoutta. Olen järjestänyt vankilan henkilökunnalle kevät- ja joulukonsertteja joihin on tilattu paikallisia artisteja esiintymään. Vankilan musiikkitilaisuudet ovat olleet osa vankilan työyhteisön hyvinvointi-toimintaa. Tilaisuudet on lähetetty sisäisellä tv-kanavalla myös vankiselleihin. Vuonna 2011 perustin vankilan henkilökunnasta kootun ”Saramäen siniset” -yhtyeen joka esiintyi vankiloiden kulttuuripäivillä Turussa sekä vankilan henkilökunnan pikkujouluissa samana vuonna hyvällä menestyksellä.

Olen myös pyynnöstä esiintynyt henkilökunnan syntymäpäivä- ja eläkkeelle lähtöjuhlissa vankilassa. Vankien yhteisömusiikki on osastoinnin takia haasteellisempaa, mutta olen pyrkinyt tukemaan sitä toimittamalla laulumateriaalia ja musiikkivälineitä osastoille tarpeen ja kiinnostuksen mukaan. Yksi osa vankien yhteisömusiikkia on Saramäen vankilan bänditoiminta, jonka kautta on saatu järjestettyä vankiyhtyeiden konsertteja urheilusaliin. Tähän mennessä konsertointiin asti on päässyt 2 vankilan työmiehistä koostunutta bändiä, ”Beaver Boys” ja ”In Rock”, jotka ovat esiintyneet sekä henkilökunnalle että työmiesten osastojen vangeille. Kolmas bändiprojekti ”NoBase” on valmistautumassa ensiesiintymiseensä syyskuussa 2013. Bändiprojektien tarkoituksena on kuntoutuksen ohella antaa valmiuksia osallistujien bänditoiminnan jatkamiselle myös vankilan jälkeen. (Saramäki 2013, musiikin ohjaajan tilastot.)

2.1.5 Ohjelmatyö

Vankilan kaikilta ohjaajilta edellytetään rikosseuraamusalan lisäkoulutusta vankilassa käytettävien kognitiivisten ohjelmien toteuttamiseksi. Nämä ohjelmat ovat sertifioituja, kansainvälisesti tutkittuja ja niillä on saatu hyviä tuloksia rikoksen uusimisen ehkäisemiseksi. Ohjelmista mainittakoon esimerkiksi Cognitive Skills, Motivoiva haastattelu (MoHa), Suuttumuksen hallinta (SuHa), OMA (Omaehtoisen muutoksen aktivointi) ja Viisi keskustelua muutoksesta (VKM) –ohjelmat. Ohjaajat toimivat näiden ohjelmien vetäjinä oman päätoimensa lisäksi. Pitkäaikaisimpien ohjelmien vetäminen edellyttää useimmiten oman päätoiminnan vähentämistä ohjelman ajaksi. Käytännössä Turun vankilassa tämä tarkoittaa, että ohjelman aikana 3-4 musiikkiryhmää on tauolla, kunnes ohjelma on käyty loppuun. Ohjelmatoiminnan vetäminen vaatii myös asianmukaista työnohjausta, johon on varattava työaika ja resursseja.

Itse olen saanut koulutuksen OMA-ohjaajaksi ja olen ohjannut Turun vankilassa kahta ryhmää 7 kuukautta kestävästä kurssin ajan. OMA-ohjelma on kognitiivinen, vankien oman ajattelun analysointiin ja muuttumiseen pyrkivä kuntoutusohjelma. OMA-ohjelma on kehitetty Amerikassa ja sitä on toteutettu menestyksekkäästi sekä Amerikassa että Euroopassa. (Hakkarainen 2012, 7) Ohjelmatyön tekeminen antaa vankilatyöhön vaihtelua ja perspektiiviä, koska ohjelmissa vanki kohdataan eri tavalla kuin omassa päätyössä.

3 TERAPEUTTINEN JA KUNTOUTTAVA MUSIIKKITOIMINTA VANKILASSA

3.1 Kuntouttava toiminta vankeuslaissa ja Rikosseuraamusviraston strategiassa

Suomen laki edellyttää, että vankeinhoidon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan (Vankeuslaki 2005a). Lisäksi toimintaan osallistumisen tarkoituksena on ylläpitää ja parantaa vangin ammattitaitoa ja osaamista sekä työ- ja toimintakykyä (Vankeuslaki 2005b). Näitä tarkoituksia varten vankiloihin on perustettu sekä työ- että toimintamahdollisuuksia. Musiikkitoiminnasta saadut tutkimustulokset osoittavat sen sopivan erittäin hyvin vankien kuntouttamiseen.

Rikosseuraamusviraston vankilaopetuksen strategia korostaa, että vankilaopetus on osa vankeinhoitoa. Opetuksen tulee vastata yleisessä koulutusjärjestelmässä annettavaa opetusta. Vankilaopetus perustuu myös vankeinhoidon toiminta-ajatuksen, perustehtävään ja arvoihin. Vankilassa järjestettävän koulutuksen avulla voidaan edistää vangin sijoittumista yhteiskuntaan. Koulutus on yksi keskeinen keino kokonaisvaltaiseen vangin kuntouttamiseen. Koulutuksen avulla on mahdollista antaa vangille eväitä ihmisenä kasvamiseen ja kehittymiseen. Vankilaopetuksen lähtökohtana ovat ajatukset vankeinhoidon keskeisistä toimintaperiaatteista: oikeudenmukaisuus ja ihmisarvon kunnioittaminen. Työtä ohjaa käsitys yksilön mahdollisuudesta muuttua ja kasvaa. (Rise 2008, 5)

Rikosseuraamusviraston vankilaopetuksen strategiassa on linjattu, että erityisesti luovan toiminnan (musiikki ja taide) käyttöä lisätään vankilaopetukseen integroituna. Vankiloiden koulutuksessa on otettava huomioon myös erilaisista oppimisongelmista kärsivien erityistarpeet. (Rise 2008, 19) Vankeinhoitoviranomaisilla on velvollisuus mahdollisuuksien mukaan järjestää vangille sellaista työtä tai muuta toimintaa, joka on omiaan ylläpitämään ja kehittämään ammattitaitoa tai muuten edistämään hänen mahdollisuuksiaan tulla toimeen yhteiskunnassa (Salminen & Toivonen 2002, 61). Vankilan ohjattu ja kuntouttava

musiikkitoiminta soveltuu edellä esitetyn perusteella mielestäni erittäin hyvin tähän strategiaan.

3.2 Turun vankilan malli

Opiskelujeni alusta alkaen olen miettinyt työtäni ja sen haastavuutta hyvin laajassa perspektiivissä. Suuri kehityskysymys on ollut, kuinka opettaa musiikkia niin, että se soveltuu vankilan yleisiin koulutuksen ja kuntouttavan toiminnan tarpeisiin ja periaatteisiin. Musiikkiterapian opintoni ovat antaneet hyvin vahvoja virikkeitä ja osviittoja siihen, millaista vankilan kuntouttava musiikkitoiminta voisi olla.

Oma teesini on että vankilan kaiken musiikkitoiminnan tulisi olla terapeutista. Kaikki musiikin harrastaminen on kuntouttavaa ja terapeutista, mutta varsinaiseen musiikkiterapiaan tarvitaan koulutettu musiikkiterapeutti ja terapiasopimus, jossa määritellään asiakkaan hoidon tarve sekä sen mukaiset musiikkiterapian muodot. Samoin kuntouttava musiikkitoiminta on parhaimmillaan suunniteltu vastaamaan kuntoutettavan tarpeita ja kuntoutusmenetelmät valitaan sen mukaisesti. Vankilan musiikinopetuksessa ja musiikkiterapiassa pyrin ottamaan huomioon vangin kokonaisena ihmisenä, jolla on oma historiansa ja elämäntilanteensa. Jokaisen vangin kohdalla on mietittävä, miten voisin toimia niin, että juuri tämä ihminen saisi musiikista jotakin apua elämäänsä.

Nykyaikaisen pedagogisen käsityksen mukaan pedagogiikan ytimessä ovat sekä mahdollisuus yksilöllisen potentiaalin mukaiseen kasvuun sekä oppijan yksilöllisyyden huomioiminen ja kunnioittaminen. Tämä tapahtuu parhaiten suhteessa sivistys- ja sosialisatioprosessiin (Siljander 2002, 48.) Tämä käsitys on yhteneväinen terapian perustavoitteiden kanssa, tavoitteena on yksilön kehittyminen ja koko hänen kapasiteettinsa käyttöön ottaminen. Opettajan oma persoona on myös hyvin tärkeä: kaikki pedagogiikka perustuu vuorovaikutukseen jolloin opettajan persoona on parhaimmillaan terapeutisesti vaikuttava myös oppimistapahtumassa. (Lilja-Viherlampi 2007, 277)

Musiikkipedagogi ja musiikkiterapeutti Senja Wallin on pohtinut omassa opinnäytetyössään (Wallin 2012) musiikkiterapian ja pedagogiikan yhteneväisyyksiä.

Wallin korostaa, että pedagogin tulee olla rakentavasti luova ja koulutettu molempien alojen osaaja. Rakentavaan luovuuteen tarvitaan avoimuutta, oppijan yksilöllisyyden huomioimista ja kykyä leikkiä. Leikkimisen kyky tarkoittaa tässä Wallinin mukaan ennakkoluulottomuutta ja taitoa vaihdella näkökulmia tavallisesta poikkeavalla tavalla. Leikkimiskyky on kuin musiikillista improvisaatiota. Pedagogian ja terapeuttisen musiikkitoiminnan idea on avoin ja luova ilmapiiri jossa ei ole arvostelun pelkoa. Pedagogin toimintaa ohjaa empaattinen ymmärtäminen. (Wallin 2012, 1-2)

Liisa-Maria Lilja-Viherlammen väitöskirja ”Minunkin sisällä soi” – musiikin ja sen parissa toimimisen terapeuttisia merkityksiä ja mahdollisuuksia musiikkikasvatuksessa (2007) avaa musiikkikasvatuksen terapeuttiset aspektit neljällä eri osa-alueella: Musiikkikasvatuksen kautta syntyvä positiivinen musiikkisuhde ja musiikillinen vuorovaikutus 1) rikastavat monin tavoin oppilaan elämää, 2) motivoivat ja tukevat monipuolista kasvua ja oppimista, 3) tukevat ja vahvistavat oppilaan identiteettiä, elämänhallintaa ja elämäntaitoja, 4) voivat toimia kasvamisen ongelmia ehkäisevänä, auttavana ja korjaavana tekijänä (Lilja-Viherlampi 2007, 4). Nämä aspektit ovat hyvin tärkeitä myös vankilan kuntouttavaa musiikkitoimintaa ajatellen.

Turun vankilan musiikin ohjaajan virassa on viisi eri ulottuvuutta tai osa-aluetta, jotka perustuvat Turun vankilan kuntouttavan toiminnan tarpeisiin. Musiikin ohjaaja vastaa vankilan musiikin opetuksesta, musiikkiterapian järjestämisestä, kirkollisesta musiikista, yhteisömusiikista ja näiden lisäksi muiden kuntouttavien ohjelmien ohjaamisesta oman koulutuksensa mukaan.

Vankilan bändisoiton opetus tukee useita eri tavoitteita. Musiikin harrastaminen antaa vaihtelua arkeen, uusia virikkeitä ja auttaa tunteiden säätelyssä. Musiikin sisältämät mielikuvat ja tunnetilat antavat mahdollisuuden prosessoida omaa elämää ja käydä läpi monenlaisia tunteita kuten surua, iloa, ahdistusta ja aggressiota. Suomalaisten vankien musiikkiharrastuksesta tehdyssä tutkimuksessa on todettu tunteiden säätelyn olevan vangeille kaikkein olennaisin merkitys musiikkiharrastuksessa (Aho 1998). Vankien omat musiikkivalinnat ovat musisoinnissa hyvä terapeuttinen lähtökohta. Itselle tärkeät kappaleet kertovat kunkin vangin elämäntilanteesta, toiveista ja unelmista enemmän kuin

tuhat sanaa. Vangit kertovat usein miksi juuri tämä kappale on hänelle tärkeä, ja yhdessä soittamalla ryhmä voi yhdessä opettajan kanssa tulla osalliseksi kappaleen valitsijan elämästä. Oman musiikin jakaminen toisten kanssa antaa vahvan terapeutin kokemuksen hyväksytyksi tulemisesta ja lisää yhteishenkeä.

Musisoiminen antaa myös mahdollisuuden ”siirtyä sisältä ulos” monessakin merkityksessä. Soittaessaan tai laulaessaan vanki voi ilmaista sellaisiakin tunteita, joille ei välttämättä löydy sanoja. Samalla vanki voi mielikuvien avulla siirtyä mielessään vankilan ahdistavien muurien ulkopuolelle ja kokea helpottavaa vapautta. (O’Grady 2009.) Musiikkihuoneeseen tullessamme vangit odottavat aina oven avaamista, mutta intensiivisen musiikkitunnin jälkeen on usein tapahtunut, että joku vanki yrittää avata oven painamalla kahvasta: *Vitsi mä unohdin aivan että ollaan vankilassa!*

Soittaminen ja laulaminen on myös fyysisesti terapeutista: käden ja silmän yhteistoiminta paranee ja aivopuoliskojen yhteistoiminta lisääntyy, varsinkin kun soitetaan instrumenttia jossa tarvitaan kaksi kättä. Rumpujen soitto on bändi- instrumenteista vaativinta ja siksi äärimmäisen kuntouttavaa varsinkin niille vangeille, joilla on tarkkaavaisuushäiriö. Laulaminen puolestaan vahvistaa hengityselimiä ja sydäntä. Karaokeen käyttö on omassa työssäni osoittautunut helpoimmaksi tavaksi houkutella vankeja laulamaan.

Yhtyesoitto kuntouttaa myös sosiaalisia taitoja. Yhdessä soittaessa on pakko kuunnella mitä toiset soittavat ja antaa oma keskittynyt panoksensa soittamiseen, että lopputulos olisi nautittava. Yhdessä soittaminen on sanatonta vuorovaikutusta joka antaa palkinnon välittömästi kun yhtye alkaa kuulostaa hyvältä. Nämä terapeutit vuorovaikutuksen taidot pyrkivät siirtymään muuhunkin vuorovaikutukseen vankien elämässä. Yhtyesoitto kuntouttaa sekä psyykkisiä, fyysisiä että sosiaalisia taitoja samanaikaisesti. Valitsemalla vangeille tärkeitä ja vaikeustasoltaan sopivia kappaleita opettaja toimii terapeutisesti. Käyttämällä alun perin kehitysvammaisten tarpeisiin kehitettyjä kuvionuotteja saadaan soittamisen rima tuotua niin alas kuin mahdollista. Kitaran ja basson kaulalle on laitettu väritarrat, jotka osoittavat nuotin paikan otelaudalla, myös pianon koskettimisto on merkitty samalla tavalla. (Kaikkonen & Uusitalo 1999) Kuvionuottien käyttö on erittäin suositeltavaa terapeutisista ja kuntouttavista lähtökohdista käsin. Kun soittamisesta

tehdään mahdollisimman helppoa, saadaan nopeasti kokemus osaamisesta ja onnistumisesta, jolla on kokonaisvaltaisia terapeuttisia vaikutuksia. Turun vankilan musiikkitoiminnan suosiosta ja oppimistuloksista päätellen Turun vankilan mallia kuntouttavan musiikkitoiminnan järjestämiseksi voisi hyvin soveltaa muissakin Suomen vankiloissa.

Ross ja Fabiano ovat tutkineet vankiloissa käytettävien ohjelmien toimivuutta Kanadassa. Rikoksenuusijoilla on havaittu puutteellisia kognitiivisia taitoja: impulssikontrollin puute, taipumus konkreettiseen ajatteluun abstraktin asemesta, taipumus jäykkään ajatteluun luovan asemesta, toiminnan ohjautuvuus ulkoapäin, itsekeskeinen ajattelu, puutteet vuorovaikutukseen liittyvissä ongelmanratkaisuissa. (Salminen & Toivonen 2002, 226.) Yhtyesoittotoiminnasta saatujen tulosten mukaan musiikin harrastaminen sopii mainiosti kuntouttamaan näitä kognitiivisia osa-alueita.

Musiikkiryhmään tulevilla vangeilla on aika usein käsitys, etteivät he osaa soittaa tai että he eivät ole musikaalisia. Useimmiten taustalla on koulun musiikin opetuksessa omaksuttu käsitys, että musiikki on vaikeaa ja sen esittäminen kuuluu vain huippulahjakkaille. Yksi vankilan kuntouttavan musiikkitoiminnan tehtäviä onkin tämän epämusikaalisuuden myytin murtaminen. Terapeuttisesti ja kuntouttavasti suuntautunut musiikkitoiminta voi tarjota aivan uudenlaisen näkökulman musiikkiin. Musiikki voikin olla helppoa ja hauskaa eikä taiteellinen taso ole niin tärkeää kuin musisoinnista saatavat hyvät kokemukset, terapeuttiset ja kuntouttavat vaikutukset sekä ilo.

Eräs vanki näytti ryhmään saapuessaan koukkuun jäykistynyttä kättään ja totesi vaisusti tulleen vain kuunteluoppilaaksi. Pyysin kuitenkin häntä siirtymään pianon ääreen, jossa yksi vangeista soitti kahdella sormella kuvionuottien avulla. Ennen kuin edes ehdin ehdottaa, vanki alkoi soittaa terveellä kädellään pianoa yhdellä sormella koskettimiston diskanttipäästä hymy kasvoillaan. Hetken päästä oli mukana myös koukistunut käsi.
(Saramäki 2013)

3.2.1 Musiikin ohjaajan työjärjestys

Musiikin ohjaajan työjärjestys on suunniteltu vankilan osastojen toiminta-aikojen mukaan. Suunnittelua varten on ensin kerätty jokaisen osaston omat viikko-ohjelmat ja sovitettu musiikkitoiminta niiden mukaan. Jokaiselle vankilan osastolle on pystytty varaamaan oma vakituinen musiikkihuoneen käyttöaika. Päiväjärjestyksien vaihtuessa musiikin viikko-ohjelmaakin joudutaan muokkaamaan. Tästä syystä ja salassapitovelvollisuuden vuoksi kerron tässä toiminnasta vain yleisesti.

Maanantai on varattu kokonaan musiikkiryhmille, paitsi silloin kun toimin OMA-ohjelman vetäjänä. OMA-ohjelman aikana maanantai- ja keskiviikkoiltapäivä on varattu ohjelmatyölle. Tiistaina keskityn musiikkiterapian yksilötyöhön työskennellen päivän aikana 2-4 vangin kanssa. Keskiviikkona aamupäivällä on 2 musiikkiryhmää ja kello 12 jumalanpalvelus (taulukossa jp). Iltapäivällä on aikaa musiikkiryhmille tai ohjelmatyölle. Torstai- aamupäivä on varattu musiikkiryhmille ja iltapäivällä on varattu aikaa kolmelle kirkkotilaisuudelle, jotka toteutuvat vankien kirkkoaktiivisuudesta riippuen. Perjantai on kokonaan varattu musiikkiryhmille. Musiikin ohjaajan vakituinen viikonlopun kirkkovuoro on kerran kuukaudessa, jolloin iltapäivällä on kaksi kirkkotilaisuutta. (taulukko 2.)

taulukko 2. Musiikin ohjaajan työjärjestys

MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU
musiikki-ryhmät	musiikki-terapia	musiikki-ryhmät jp	musiikki-ryhmät jp	musiikki-ryhmät	vp	
musiikki-ryhmät ohjelma-toiminta	musiikki-terapia	musiikki-ryhmät ohjelma-toiminta	jp jp	musiikki-ryhmät	vp	jp (1x/kk) jp (1x/kk)

Työjärjestys elää tilanteen mukaan. Peruslinjojen vetäminen helpottaa kuitenkin työn suunnittelua ja mahdollistaa kaikkien vankiosastojen osallistumisen musiikkitoimintaan. Suhteellisen väljän ja joustavan rakenteen ansiosta työjärjestykseen jää aikaa soitinhuollolle, toimintojen kirjaamiselle, tiimityöskentelylle, hankintojen tekemiselle ja eri työkokouksiin osallistumiselle.

POHDINTA

Turun vankilan musiikkitoiminta on ollut vankien keskuudessa hyvin suosittua. Viiden toimintavuoden aikana 2008-2012 musiikkihuoneessa on toiminut säännöllisesti 5-8 ryhmää viikossa ja niihin on osallistunut vuosittain 60-80 vankia, yhteensä noin 350 vankia (Saramäki 2013, musiikin ohjaajan tilastot). Meneillään oleva vuosi 2013 on kuudes toimintavuosi ja vankien osallistumismäärä näyttää kevään tilastojen valossa pysyvän ennallaan. Ryhmissä on enimmäkseen opeteltu yhtyesoittoa kuvionuottien avulla, mutta muutama ryhmä on ollut jo aloittaessaan niin hyvätasoinen, että musiikin ohjaaja on saanut olla mukana yhtenä yhtyeen jäsenistä. Suurin osa ryhmistä on halunnut soittaa rockia tai iskelmiä, mutta myös romanimusiikki ja tanssimusiikki ovat soineet vankilan musiikkihuoneessa. Vankien suosituimmista toivelauluista on kertynyt jo kansiollinen kappaleita.

Musiikin merkitystä yleiselle terveydelle ja mielenterveydelle on tutkittu kansainvälisesti jo paljon. Myös suomalainen tutkimus osoittaa, että musiikin avulla voidaan kuntouttaa vaikeistakin psyykkisistä ongelmista, riippuvuuksista ja oppimisvaikeuksista kärsiviä. (Hairo-Lax 2005; Lehtonen 2008; Saukko 2008; Tervo 2013) Vankien parissa tehty musiikkiterapian tutkimus on antanut rohkaisevia tuloksia. Tämän perusteella voi perustellusti sanoa, että musiikki sopii erinomaisesti myös vankilan kuntouttavaan toimintaan. Vankien parissa toteutettavista kuntouttavista ohjelmista tehdyissä tutkimuksissa on todettu että kaikilla ohjelmilla, joilla pyritään vaikuttamaan vankien ajatteluun ja joissa toteutuu ohjauksen jäämäkkyys ja samalla vangin tukeminen, saadaan noin 30 % vaikuttavuus uusintarikollisuuteen. Vaikuttavuuteen vaikuttavat toki myös muut sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät. (Salminen & Toivonen 2002, 135-136) Tällä tuloksella on myös suurta taloudellista merkitystä yhteiskunnalle. Turun vankilan musiikkitoiminnasta saatu tilastotieto antaa mahdollisuuden myös sen vaikuttavuuden tutkimiseen.

Musiikin opetus ja musiikkiterapia Turun vankilassa ovat antaneet vangeille monipuolisia mahdollisuuksia oppimiseen ja uuden oivaltamiseen. Itsensä epämusikaaliseksi lukeva vanki on saanut huomata oppivansa soittamaan, keskittymisvaikeuksista kärsivä on

pystynyt keskittymään ja sosiaalisesti sulkeutunut on alkanut toimia ryhmässä rakentavasti. On ollut hienoa nähdä, kuinka musiikki voi avata tunnelukkoja ja auttaa vankia käsittelemään elämänsä vaikeita asioita. Kuvionuottien käyttö on tuonut mukanaan nopean tavan saada onnistumisen kokemuksia musiikissa. Asianmukaiset äänieristetyt musiikkitilat antavat mahdollisuuden kokea musiikin voimaa jopa fyysisesti. Vangeilta saatu palaute on ollut positiivista ja siinä tärkeimpinä ovat nousseet esiin oppimiskokemukset, musiikin piristävä vaikutus ja mielikuvatyöskentely.

Turun vankilan status huipputurvallisena vankilana antaa oman haasteensa musiikkitoiminnan järjestämiselle. Koska eri osastojen vangit eivät saa olla tekemisissä toistensa kanssa, musiikkiryhmät pitää rakentaa osastoittain. Tästä syystä jokaiselle osastolle on suunniteltu omat musiikkihuoneen käyttöajat, joissa on otettu huomioon kunkin osaston päiväjärjestys. Joskus vanki voi joutua odottamaan pitkäänkin ennen kuin hänen osastolleen saadaan muodostettua ryhmä.

Musiikin ohjaajan tehtävänä on hakea vangit selliosastoilta ja kuljettaa heidät toimintarakennuksen musiikkihuoneeseen sekä palauttaa heidät takaisin tunnin jälkeen. Musiikin ohjaajan muut tehtävät kuten kanttorina toimiminen, tiimipalaverit ja muiden kuntouttavien ohjelmien vetäminen vievät myös oman aikansa. Musiikkitoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, jolloin vangin on ilmoitettava kiinnostuksensa kirjallisesti asiointilomakkeella. Kaikki musiikkitoiminnasta kiinnostuneet vangit merkitään listalle, josta muodostetaan musiikkiryhmiä silloin kun musiikkihuoneen lukujärjestyksessä on tilaa. Kiinnostuneista n. 10 % jää toiminnan ulkopuolelle joko lukujärjestyksestä, tuomion lyhydestä tai sisäisistä siirroista johtuen. (Saramäki 2013, musiikin ohjaajan tilastot)

Oma opiskeluni musiikkipedagogi / musiikkiterapeuttikoulutuksessa Turun ammattikorkeakoulussa on ollut voimakasta ammatti-identiteetin kehittymisen ja persoonallisen kasvun aikaa. Olen järjestänyt musiikkiterapian kaltaista toimintaa Turun vankilassa jo ennen musiikin ohjaajan virkaan valituksi tulemistani. Koulutukseni pohjalta näen, että ennen osasin toimia terapeuttisesti oikein vaiston pohjalta. Nykyään pystyn paremmin määrittelemään ja suunnittelemaan toimintatapaani jo etukäteen ottaen huomioon kunkin yksilön tai ryhmän erityiset kuntoutustarpeet. Koulutus on antanut

vahvaa ja tutkittua pohjaa työskentelylleni Turun vankilassa. Koen, että aikaisemmin olin työssäni enemmän kiirehtivä ja menetelmäkeskeinen. Nykyään ymmärrän antaa kuntoutus- ja terapiaprosesseille enemmän aikaa ja teen työtäni enemmän oman persoonani kuin metodien kautta. Työpaikkani on tukenut opiskeluni ja antanut minulle hyvät mahdollisuudet pätevoityä työhöni, joka on ollut erittäin tärkeää.

Musiikin ohjaajan virka on uusi ja uudet asiat aiheuttavat väistämättä myös epäluuloja. Silloin tällöin on ollut aihetta oman työnkuvan perustelemiseen ja lisättyyn musiikkitoiminnasta tiedottamiseen. Yleisesti ottaen musiikkitoiminta on kuitenkin saanut hyvän vastaanoton myös Turun vankilan muun henkilökunnan taholta. Tämän opinnäytetyön julkistaminen ja esittely vankiloiden henkilökunnalle sisäisten tiedotuskanavien ja luentojen avulla pyrkii antamaan uusia virikkeitä vankiloiden musiikkitoiminnan kehittämiseksi Suomessa.

Tämän opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena on esitellä Turun vankilan musiikkitoiminnasta saatuja kokemuksia sovellettavaksi myös Suomen muiden vankiloiden käyttöön. Turun vankilan musiikkitoiminnan malli soveltuu parhaiten suljettujen vankiloiden käyttöön, joissa vangit on sijoitettu toiminnoissakin osastoittain. Avovankiloissa, joissa toimintoihin on mahdollista lisätä myös iltatoimintaa, musiikkitoiminta voisi olla enemmän vankien oman aktiviteetin varassa. Koulutettu musiikin ohjaaja / musiikkiterapeutti tuo musiikkitoimintaan kuntouttavaa sisältöä ja tavoitehakuisuutta. Useissa vankiloissa on musiikkihuoneita tai vastaavia tiloja sekä soittimia vankien käyttöön. Näiden tilojen käyttöä ja kuntouttavaa vaikutusta tehostaisi musiikin ohjaajan työ. Pelkkä vankien omaehtoinen soittelu pari kertaa viikossa vähentää huomattavasti musiikkitoimintaan osallistuvien määrää ja rajaa toiminnan jo valmiiksi soittotaitoisille vangeille. Toiminnan ulkopuolelle jää paljon sellaisia vankeja, jotka haluaisivat opetella soittamaan. Turun vankilan musiikkitoimintaan osallistuneista suurin osa on ollut alun perin kokonaan vailla musiikkiharrastusta. Musiikin ohjaajan opastus on mahdollistanut vangeille enemmän uuden oppimisen ja onnistumisen kokemuksia. Avoimimmissa vankiloissa on etuna, että yhteisömusiikin määrää voitaisiin lisätä esimerkiksi ulkopuolisten musiikkivierailijoiden, konserttiretkien ja vankilan omien muusikoiden esiintymisillä myös vankilan ulkopuolella. Turun vankilassa vangit eivät pääse

ulkopuolelle esiintymään eikä ulkopuolisten muusikkojen tulo vankilaan omine musiikkilaitteineen ole helppoa.

Kuntouttavan musiikkitoiminnan lisääminen vankiloihin edellyttää, että uusia musiikin ohjaajia koulutetaan tehtävän vaatimusten mukaisesti, ja että musiikin ohjaajan virkoja perustetaan lisää. Tämä on tietysti kustannuskysymys. On myös mahdollista hankkia lisäkoulutusta jo virassa oleville ohjaajille tai palkata ulkopuolisia musiikin ohjaajia. Muusikot, musiikin opettajat ja musiikkiterapeutit sopisivat parhaiten ulkopuolisen musiikin ohjaajan tehtäviin. Koska musiikkiterapeutit perehtyvät opinnoissaan erityisesti musiikin kuntouttaviin ja terapeuttisiin vaikutuksiin, heidän vankilan musiikin ohjaajana toimimisensa olisi musiikkitoiminnan kuntouttavuuden kannalta paras valinta. Työn vaativuuden ja kuluttavuuden vuoksi olisi erittäin tärkeää järjestää säännöllistä työnohjausta ohjaajille.

Tutkimusten perusteella musiikkitoiminta vankilassa on erittäin monipuolisesti kuntouttavaa. Vaikuttavuudelle on kuitenkin olennaista myös jatkuvuus vankilatuomion jälkeen. On pyrittävä luomaan kontakteja vankilan ulkopuolisiin musiikin parissa toimijoihin, joissa vapautuvalla vangilla olisi mahdollisuutta jatkaa musiikkiharrastustaan päihteettömässä ympäristössä. Näiden jatkumoiden ja kontaktien rakentaminen vankilan musiikkitoiminnalle on tulevaisuudessa yksi tärkeimpiä haasteita musiikkitoiminnan rikoksenuusimista ehkäisevän vaikutuksen turvaamiseksi.

LÄHTEET

Aho, M. 1998. Musiikkia kaltereiden takaa. Tutkimus vankien musiikin harrastamisesta. vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu. Helsinki: Vankeinhoidon koulutuskeskus.

Ahonen-Eerikäinen, H. 1998. "Musiikillinen dialogi" ja muita musiikkiterapeuttien työskentelytapoja ja lasten musiikkiterapian muotoja. Tohtorinväitöskirja. Joensuun yliopisto.

Ala-Ruona, E. & Saukko, P. & Tarkki, A. 2007. Musiikkiterapiapalvelut. Jyväskylä.

Bruscia, K. E. 1989. Defining Music Therapy. Gilsum: Barcelona publishers.

De Backer, J. 2005. Music and Psychosis. The transition from sensorial play to musical form by psychotic patients in a music therapy process. Tohtorinväitöskirja. University of Aalborg.

Gold, C. 2008. Effect of Music Therapy for Prison Inmates: a randomised controlled parallel group study. GAMUT, Unifob Health, Bergen, Norway. Viitattu 10.5.2013. www.controlled-trials.com/iscrctn/pf/22518605

Hairo-Lax, U. 2005. Musiikkiterapiaprosessin merkittävät tekijät ja merkittävät hetket päihteettömän elämäntavan tukijoina. Tohtorinväitöskirja. Sibelius –Akademia. Musiikkikasvatuksen osasto. Helsinki.

Hakkarainen, P. 2012. Oma-ohjaajan käsikirja. Omaehtoisen muutoksen ohjelma. Rikosseuraamuslaitoksen käsikirja 1A/2012. Vantaa: Rikosseuraamuslaitos.

Kaikkonen, M. & Uusitalo, K. 2005. Soita mitä näet. Kuvionuotit opetuksessa ja terapiassa. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Kaikkonen, M. & Uusitalo, K. 1999. Kuvionuotit. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Kanniainen, E-P. 2011. Musiikkiterapiaa vankilassa. Erikoisartikkeli. Musiikkiterapia 2011, 26 (1-2). Suomen musiikkiterapiayhdistys, Jyväskylä.

Kanniainen, E-P. 2008. Would You Love a Monster Man? Case –tutkimus elinkautisvangin musiikkiterapiasta Turun vankilassa. Musiikkiterapian perusopinnojen päättötyö. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä..

Karsikas, V. 2006. Kuntoutus vankienhoidossa ja vankien kuntoutuminen. Kuntoutus 2, 2006. Helsinki.

Lehtonen, K. 2008. Johdatus musiikkipsykoterapiaan. Teoksessa Psykoterapia vol. 27, n:o 2, 97-113. Helsinki.

Lilja-Viherlampi, L-M. 2007. "Minunkin sisällä soi." – musiikin ja sen parissa toimimisen terapeuttisia merkityksiä ja mahdollisuuksia musiikkikasvatuksessa. Tohtorinväitöskirja. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

O'Grady, L. 2009. The therapeutic potential of creating and performing music with women in prison: A qualitative case study. Tohtorinväitöskirja. University of Melbourne, Faculty of music, Melbourne.

Rise 2008. Rikosseuraamusviraston vankilaopetuksen strategia vuosille 2008-2012. Viitattu 10.5.2013. www.rikosseuraamus.fi/uploads/ggtms6lkyprl.pdf

Räsänen, R. 2008: Ryhmämusiikkiterapia erityisopetuksen oppilaiden vuorovaikutustaitojen kehityksen tukena. Artikkel. Musiikkiterapia 23 (2). Suomen musiikkiterapiayhdistys, Jyväskylä.

Salminen, M. & Toivonen, K. (toim.) 2002. Vankeinhoidon perusteet. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu 4 / 2002. Vantaa: Vankeinhoidon koulutuskeskus.

Saramäki 2013. Musiikin ohjaajan arkisto Turun vankilassa, osoitteessa Mathilda Wreden katu 1, Turku.

Saukko, P. 2008. Musiikkiterapian tavoitteet lapsen kuntoutusprosessissa. Tohtorinväitöskirja. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Siljander, P. 2002. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. Helsinki: Otava.

Stenman, U. 2011. Kuljit kanssani syvimpiin vesiin. Artikkel. Musiikkiterapia 26 (1-2). Suomen musiikkiterapiayhdistys, Jyväskylä.

Särkämö, T. 2011. Music in the recovering brain. Tohtorinväitöskirja. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteen laitos, Helsinki.

Tervo, J. 2013. Musiikkiterapia nuoruusiän kriiseihin. Suomen lääkärilehti 51-52; 5309-1. Viitattu 10.5.2013.

Thaut, M. H. 1987. A new challenge for music therapy: The correctional setting. Teoksessa Music Therapy Perspectives, Vol 4, 1987, 44-50. Viitattu 10.5.2013. www.psycnet.apa.org/psycinfo/1989-13279-001

Turun vankila 2013. Turun vankilan arkisto osoitteessa Mathilda Wreden katu 1, Turku.

Wallin, S. 2012. Musiikkiterapian sukellus pedagogiikkaan. Viitattu 13.5.2013.

Vankeuslaki 2005a. Vankeuslaki 2005, 1. luku, 2. §. Finlex.

Vankeuslaki 2005b. Vankeuslaki 2005, 8. luku, 1. §. Finlex.